

Архивски број: 08-512/4
04-11-2024 година

Постапувајќи по претставката бр. 08-512/1 од 12.07.2024 година, поднесена од

Скопје против НОВА МАКЕДОНИЈА „РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ Скопје за сторена дискриминација врз основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (во натамошниот текст: Комисијата) врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 258/2020), го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

НЕ СЕ УТВРДУВА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми од страна на НОВА МАКЕДОНИЈА „РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ Скопје, односно кон граѓаните со бугарско национално самосознание.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на ден 12.07.2024 година е доставена Претставка бр. 08-512/1 од страна на Скопје, со адреса на Скопје. Во претставката подносителот имплицитно тврди дека е сторена дискриминација по основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми врз граѓаните со бугарско национално самосознание од страна на НОВА МАКЕДОНИЈА „РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ Скопје, односно

Имено, во претставката е наведено дека Порталот и весник Нова Македонија објавиле текст напишан од страна на на ден 15.06.2024 година во 10:20 часот со следниот наслов: „ГРОЗОМОРНОТО ЗЛОСТОРСТВО НА БУГАРСКИТЕ ФАШИСТИЧКИ ОКУПАТОРИ“. Подносителот истакнува дека со таквата објава на текстот од на порталот НОВА МАКЕДОНИЈА пријавените употребуваат навредливи зборови како фашисти, окупатори и.т.н. Со наведената објава порталот и новинарот употребувајќи говор на омраза кон македонските Бугари и самата држава Бугарија, без докази, со што поттикнува омраза, раздор, нетрпеливост со што повикува и поттикнува на дискриминација согласно член 9 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, а врши и вознемирување согласно член 10 став (1) од Законот за

спречување и заштита од дискриминација, врз основа на потекло, национална и етничка припадност конкретно кон граѓаните на Р. С. Македонија со бугарско национално самосознание со повреда на нивното достоинство и потекло, така што истиот ги дерогирал одредбите за заштита на основните човекови права и слободи загарантирани со Уставот, меѓународните правни акти ратификувани од Собранието на РСМ. На крајот подносителот и предлага на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација да донесе мислење, со кое се утврдува вознемирување, врз основа на потекло, национална и етничка припадност, со препорака во иднина на порталот НОВА МАКЕДОНИЈА да не се објавуваат навредливи содржини кои повикуваат и поттикнуваат дискриминација, односно вознемирување, како и јавно да се извини, за навредливата содржина и истата да ја отстрани.

Во согласност со член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, НОВА МАКЕДОНИЈА „РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ Скопје, на 20.09.2024 година, преку полномошник [REDACTED] со поднесок заверен под бр. 08-512/3 до Комисијата писмено се изјасни за наводите во претставката. Во поднесокот се наведува дека поднесената претставка до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја оспоруваат во целост како неоснована. Истакнуваат дека објавениот текст е објавен согласно етичките норми на новинарите, како и во согласност со правото на слободно изразување утврдено во македонското законодавство и во член 10 од Европската конвенција за заштита на човековите права (ЕКЧП) и слободи и дека најважно текстот се темели на историски докажани факти. Наведуваат дека согласно членот 10 од ЕКЧП секој има право на слобода на изразување и дека ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации или идеи без било какво мешање. Се наведува и дека текстот е објавен во согласност со член 1 од Кодексот на новинарите, што значи, новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Следствено, новинарот има објавено точни, проверени информации и нема прикриено суштински податоци. Понатаму, наведуваат дека видно од објавениот текст „Грозоморното злосторство на бугарските фашистички окупатори“, авторот се повикува на историски докажани и неспорни факти од историјата на Македонија. Па оттука, според нив како што наведуваат „не е јасно од каде подносителот на претставката утврдил дека авторот на текстот поттикнува говор на омраза на основ на етничка припадност, кога целиот текст е само пренесување на историски неспорни факти и тоа не е спорно дека Масакрот во Ваташа е крвав настан што се случил на 16 Јуни 1943 година кога биле стрелани 12 младинци од селото Ваташа во близина на Моклиште кај месноста „Чаир“, на 2 км оддалеченост од Ваташа. Дванаесетте млади неспорно е дека се стрелани од страна на бугарската војска и полициски одреди на чело со капетан Борис Жеглов, поручник Борис Костов и подофицер Петко Опреков под команда на потколвник Љубен Апостолов. Историските факти се однесуваат на периодот од Втората светска војна, кога Македонија била под окупација на Бугарија, кој факт е неспорен. Оттука не е јасно каква е таа дискриминација по етничка припадност кога неспорно е дека Македонија ко тој период била под окупација на Бугарија а впрочем неспорно е дека настанот кој се опишува во текстот и стрелањето

на младите во Ваташа е сторен од страна на Бугарски војници. Во периодот на Втората светска војна на ден 16 Јуни 1943 година се случува воено злосторство од страна на власти на Бугарија се со цел да се спречи големиот подем на народно -- ослободителното движење на Македонија масовно се стрелани 12 момчиња од селото Ваташа. За ова крвопролевање говори и ГШ на НОВ од Септември 1943 година каде што пишува: „Младинците се изрешетани од КУРШУМИ од митралези, па потоа се избодени со бајонети. На некои им се исечени рацете и извадени очите и притоа сите биле ограбени“. За свирепоста на Бугарските фашисти говори и фактот дека на родителите не им било дозволено да ги погребваат своите деца, со што тие само нафрлиле земја и ги покриле со гранки. Бугарскиот злочин извршен во Ваташа е опишан и објавен во весникот на Нова Македонија бр.28 од 03^{ти} Јануари 1945 година од страна на Лазар Мојсов. Што претставува уште еден доказ за тогашниот историски настан кој се случил и во ниеден момент не може да биде оспорен фактот дека станува збор за настан сторен од страна на Бугарија која во тој момент имала окупирано Македонија.“. Истакнуваат дека согласно наведеното и видно од објавениот предметен текст, „се заклучува дека станува збор за историски настан кој се случил во тогашниот период и кој е еден од трагичните настани за македонскиот народ во текот на Втората светска војна сторен од страна на бугарскиот фашистички окупатор.“.

Следствено, наведуваат „Никаде во текстот не се објавуваат навредливи содржини кој што поттикнуваат и повикуваат на дискриминација, бидејќи повторно напоменуваме се работи за историски факти односно неспорно е дека голем дел од Македонија бил под окупација на Бугарија за време на Втората светска војна!!! Впрочем низ историските документи, јавно достапни како и на Википедија и други достапни интернет портали може да се сретнат вознемирувачки фотографии од крвавиот настан, опишан во статијата на Нова Македонија сторен токму од бугарските војници кој преставува уште еден доказ за неоснованоста на оваа поднесена Претставка!!!“.

На крајот предлагаат Комисијата согласно член 21 став 1 точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација да донесе мислење со кое не се утврдува дискриминација врз основ на етничка припадност од страна на НОВА МАКЕДОНИЈА-„РЕПРО ПРИНТ“ ДООЕЛ Скопје кон граѓаните со бугарска етничка припадност како и врз самата држава Бугарија.

Имајќи го во предвид горенаведеното, Комисијата го утврди следното:

Дискриминација согласно член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, претставува секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други.

Во смисла на член 5 од истиот Закон, се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна

состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.

Понатаму, согласно член 9 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација е секоја активност со која посредно или непосредно се повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува да се изврши дискриминација врз дискриминаторска основа.

Согласно член 10 став 1 од истиот Закон, Вознемирувањето претставува несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Комисијата анализирајќи ја содржината на текстот од објавата, утврди дека објавениот текст се однесува и се повикува на историски факти во релација на определен временски период, притоа, опфаќајќи група на лица, односно Бугари како етничка заедница во дадена историска рамка. Истиот, не се однесува на група на лица како етничка заедница во релација на сегашни настани, ниту во било која мера експлицитно или имплицитно наведува на одредено карактеризирање на Бугарите како етничка заедница во сегашен контекст. Следствено на тоа, текстот ниту посредно, ниту непосредно, не содржи никакви елементи, јасно истакнати, кои повикуваат, охрабруваат, даваат упатства или поттикнуваат вршење на дискриминација спрема Бугарите или спрема граѓани со бугарско национално самосознание врз одредена дискриминаторска основа во смисла на член 5 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Во однос на наведеното, Комисијата го анализираше текстот во смисла и на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, во однос на тоа дали истиот содржи елементи на вознемирување, односно форма на вознемирувачки говор.

Имено, согласно член 10 од наведениот Закон, вознемирување е секое несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика. Следствено, Комисијата утврди дека содржината на текстот не претставува вознемирувачки говор во смисла на членот 10 од Законот, исто така, од горенаведените причини. Од увидот во објавата на целосниот текст од интернет порталот, се утврдува дека причината и целта за таквата објава е спомнување, односно сеќавање на историски настан случен на конкретен датум кој кореспондира со датумот на објавата на текстот. Оттука, Комисијата, пред се, во рамки на законските надлежности не може да цени вистинитост на факти изнесени, односно утврдени во историски документи. Комисијата може да ја цени објавата единствено во смисла на тоа дали истата се квалификува како вознемирување согласно членот 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација. Во таа релација, објавениот текст во таква форма, според Комисијата не претставува вознемирување, односно истиот не имплицира на несакано постапување кон група на лица врз основа на етничка припадност, односно нема за цел или последица да создаде заканувачка, непријателска, понижувачка или

заstrašувачка средина, пристап или практика кон припадниците на бугарската етничка заедница. Дотолку што и самиот подносител во претставката не навел конкретно на кој начин определени лица ги претрпеле или ги трпат штетните последици од таквото дејствие.

Дополнително, објавениот текст во дадената форма, видно од наведеното, се заснова на, односно презентира историски факти. Оттука, согласно со праксата на Европскиот суд за човекови права (случај „Lingens v. Austria“ 9815/82) разграничувањето на фактички исказ од исказ во форма на субјективно видување, односно вредносна проценка, треба да се прави со особено внимание. Во конкретниот случај, објавениот текст може да претставува текст во смисла на вредносна проценка која почива врз одредени факти, па доколку се земе во предвид како таков, не би можело да се очекува истиот да е подложен на докажување.

Сепак, класификацијата на определен исказ или став, како факт или како вредносна проценка е работа која пред се спаѓа во маргината на проценка на домашните судови (случај „Peruzzi v. Italy“ 39294/09).

Во таа смисла, Комисијата наведува дека донесување на одредено мислење во рамки на нејзините законски надлежности, не претставува пречка за подносителот заштитата од определени дејствија во форма на навредлива содржина, да ја оствари во судска постапка пред надлежен суд во чии рамки би се утврдувала веродостојноста на определени факти кои се изнесуваат во определена форма, имено согласно Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета.

Согласно горенаведеното, Комисијата одлучи како и во диспозитивот на ова мислење.

Претседател на Комисија за
спречување и заштита од
дискриминација,
Лимко Бејзароски

Доставено до:

-
-
-

Архива на Комисијата